

ACTA DEL PLENARI DEL CONSELL DE LES DONES

Identificació de la sessió

Data: 26 de febrer de 2024

Caràcter: ordinari

Horari: de 17.30 h a 19.00 h

Assistents

Presidència

Raquel Gil Eiroà

Vicepresidència

Sílvia Aldavert – Associació de Drets Sexuals i Reproductius

Secretaria tècnica

Mònica Torralba

Grups municipals

Regidora Eva Baró – Esquerra Republicana

Regidora Carolina Recio – Barcelona en Comú

María José Ibáñez Rodríguez – VOX

Entitats

Alba Moreira - Almena Cooperativa Feminista

Amanda Sánchez – Fundació Secretariat Gitano

Àngels Sánchez – Consell de les Dones de Les Corts

Àngels Tomás – Consell de les Dones de Gràcia

Anna Albareda – Fundació Surt

Carme Beltran – Consell de les Dones d'Horta-Guinardó

Consol Collado – Taula de Dones de les Corts

Conxita Vila – Associació Ventijol

Dora Escobar – Consell de Districte de Sant Martí, Associació de Dones Àmbar Prim

Eva Gajardo - UGT

Fàtima Ahmed – Consell de Districte Ciutat Vella, Associació Intercultural Diàlegs de Dona

Gemma Altell – G360 | Cartografies Humanes i Socials

Irene Ortiz – Secretaria de Dones i Polítiques LGTBI de CCOO de Catalunya

Helena González – ADHUC, Centre de Recerca Teoria, Gènere i Sexualitat

Joana Torruella – Associació Ciutadana pels Drets de les Dones

Luz Elena Ruiz - Associació Cultural La Formiga

María Barranco – ASODAME

Marta Álvarez – Fundació Salut i Comunitat

Montserrat Cuspinera Inglés – ERC

Nahia Ruiz – Consell de la Joventut de Barcelona (CJB)

Núria Villas – USOC

Marta Mas – Associació per la Igualtat i la Recerca

Mercè Otero – Associació Ca la Dona

Mireia del Pozo – Centre d'Estudis de les Dones d'Europa

Núria Viñas – Associació Catalana de Dones Directives i Empresàries - Dones pel futur

David Bondia – Sindicatura de Greuges de Barcelona

Remei Sáez - Plataforma Unitària contra les Violències de Gènere

Rut Trujillo – Associació In Via

Rosa Artigas – Consell Nacional de Dones d'Espanya i Plataforma Lobby Dones

Sandra Vargas – Col·legi Oficial de Psicologia de Catalunya

Tania Salamanca – Associació Cultural La Formiga

Teresa Roig – Consell de les Dones de Gràcia

Títol individual

Mercè Piqueras

Maria Victòria Garcia

Tècniques, conselleres de Feminismes i LGTBI i altres representants municipals

Àngela Santos, tècnica de Feminismes del Districte de Nou Barris

Laia Creus, tècnica de Feminismes del Districte de les Corts

Leonor Fernández, consellera de Feminismes del Districte de Nou Barris

Maria Rosa Ciurana, consellera de Feminismes del Districte de Sant Andreu

Mercè Saltor, consellera de Feminismes del Districte de Gràcia

Montserrat Fraile, tècnica de Feminismes del Districte de Sarrià - Sant Gervasi

Montserrat Rodríguez, tècnica de Feminismes del Districte d'Horta-Guinardó

Susanna Descals, tècnica de Feminismes del Districte de Sant Andreu

Departaments municipals i altres organismes

Albert Deusedes, cap de gabinet

Maria Rengel, directora de Feminismes i LGTBI

Olga Arisó Sinués, cap del Departament de Promoció dels Drets de les Dones i LGTBI

Sònia Ruiz, directora de Serveis de Gènere i Polítiques del Temps

Verònica Santoro, assessora de regidoria

ORDRE DEL DIA

1. Salutació i benvinguda
2. Lectura d'excuses i delegacions, i aprovació, si escau, de l'acta anterior
3. Informacions de la Presidència, a càrrec de Raquel Gil
4. Presentació de la proposta de nova incorporació de l'entitat El Safareig
5. Informacions de la Vicepresidència, a càrrec de Sílvia Aldavert
6. Presentació de l'informe sobre dones grans i violència masclista, a càrrec del Grup de Treball del Consell de les Dones sobre Violències Masclistes
7. Informació sobre la comissió de seguiment del Reglament d'equitat de gènere, a càrrec de Sònia Ruiz
8. Temes a proposta d'entitats, si escau
9. Torn obert de paraules

Desenvolupament de la sessió

1. Salutació i benvinguda.

La regidora **Raquel Gil** dona la benvinguda a les persones assistents al Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona, en aquesta nova sessió del Consell de les Dones.

S'accepta un canvi en l'ordre del dia, de manera que s'avançarà el punt número 7, "Informació sobre la comissió de seguiment del Reglament d'equitat de gènere", al número 5.

2. Lectura d'excuses i delegacions, i aprovació, si escau, de l'acta anterior

La **presidenta** fa la lectura de les excuses de la sessió:

Rosa M. Fernández Sansa, Plataforma Catalana de Suport al Lobby Europeu de Dones

Núria Hernández, tècnica de Feminismes del Districte de l'Eixample

Sílvia Moreira, de l'Associació Hèlia

Eulàlia Lledó, a títol individual

Maria José Parada, tècnica de Feminismes del Districte de Gràcia

Raquel Gil informa que l'acta anterior ha estat enviada per correu electrònic dins del termini i en la forma escaient; seguint l'acord pres en plenari, no s'ha imprès. No s'ha rebut cap esmena i, per tant, s'aprova.

3. Informacions de la Presidència, a càrrec de Raquel Gil

La regidora Raquel Gil presenta les novetats sobre les últimes actuacions que s'estan treballant des de la Direcció de Serveis de Feminismes i LGTBI.

▪ **Converses feministes:**

Durant el mes de gener s'han fet les trobades sobre economia i treball, educació, esports, salut, cultura, justícia i acció social. La mitjana d'assistents ha estat de 30 persones i hi ha hagut un interès especial en l'àmbit de justícia i acció social, amb 53 persones.

D'aquestes trobades n'han sorgit nous reptes per abordar des de les polítiques municipals, i la Regidoria de Feminismes incorpora com a objectiu continuar generant espais de trobada i diàleg on poder debatre altres temes d'interès.

També informa que s'han obert les inscripcions per a les jornades del 22 i 23 de març, on es continuaran els tallers, de manera simultània, per abordar les propostes d'accions envers els reptes i les necessitats que han sorgit en les fases prèvies. El divendres 22 de març estan previstes les ponències sobre treball i lideratge a càrrec de Sara Berbel i Laura Peracaula.

El dissabte 23 de març es tractaran altres temes: joves i participació, comunicació i violències digitals, porno i construcció del desig, dones i antiracisme, metacíclicues, i tecnologia de dades amb perspectiva de gènere. Finalment, hi haurà un diàleg entre esportistes per poder parlar del món de l'esport i de com trencar la barrera en un món tan masculinitzat.

Un cop tancat el conjunt de ponències i tallers de les jornades, farem arribar la informació al Consell.

▪ **8M, Dia Internacional de les Dones**

Enguany, sota el lema "Trequem el sostre de vidre", la campanya comunicativa del 8M i la 38a edició del premi 8 de Març - Maria Aurèlia Capmany aniran destinades a donar visibilitat i a afrontar les bretxes laborals en aquest àmbit.

Les dades continuen indicant que en el mercat de treball i l'economia es donen situacions ben evidents, com la segregació vertical, que ens demostren la urgència de trencar el sostre de vidre: només un terç de les persones directives de Catalunya (el 33,8%) són dones. També hi ha la segregació horitzontal, que ens recorda que hi ha sectors que estan completament feminitzats i, en conseqüència, precaritzats, com ara el sector de les cures o la neteja. A més, la bretxa salarial (les

dones cobren de mitjana un 20,9% menys que els homes), la participació reduïda de les dones en sectors productius punters (com el tecnològic, on representen el 35%) o les dificultats de les dones per conciliar la vida laboral, personal i familiar, entre d'altres, encara són una realitat.

El dia 8 de març a les 9.00 hores es convocarà, per primer cop, la penjada d'una pancarta a la balconada de l'Ajuntament, així com la lectura del manifest al Saló de Cent, que abordarà la situació. S'hi convida les membres del Consell i es demana que hi confirmin l'assistència.

El dia 11 de març a les 17.30 hores es durà a terme l'acte de lliurament dels premis 8 de Març - Maria Aurèlia Capmany i també es convida les assistents a participar-hi.

▪ **Maletes pedagògiques**

El mes de febrer s'ha presentat la maleta pedagògica per trencar la imposició social de la masculinitat i afavorir un desenvolupament lliure i conscient de la personalitat, elaborada pel Plural, Centre de Masculinitats.

Aquest material s'adreça als i a les professionals de l'àmbit educatiu per treballar les masculinitats amb infants de fins a 8 anys. Es dona la paraula a Maria Rengel, directora de Serveis de Feminismes i LGTBI, que informa que el material es troba al Plural, Centre de Masculinitats i que es pot demanar en préstec. Es treballa per crear material per ampliar l'edat fins a 12 anys.

4. Presentació de la proposta de nova incorporació de l'entitat El Safareig

Mònica Torralba informa de la sol·licitud d'incorporació al Consell de les Dones de l'entitat El Safareig. Aquesta sol·licitud ha estat presentada i valorada positivament per la Comissió Permanent del Consell, reunida el 23 d'octubre passat.

Es convida l'entitat a presentar-se i explicar els seus objectius i accions destacades per poder aprovar, si escau, la seva incorporació al plenari del Consell. Es dona la paraula a **Mònica Aranda** en representació de l'entitat El safareig, la qual exposa el següent: L'associació té tres àrees d'intervenció: atenció directa gratuïta a dones que han patit situacions de violència masclista; prevenció de les violències masclistes a partir de la intervenció comunitària, i, finalment, formació a professionals. Actualment col·laboren en un postgrau sobre violències masclistes. I comparteixen que estan molt il·lusionades per inaugurar aquesta nova etapa.

No s'hi fa cap objecció; així doncs, es dona per aprovada la sol·licitud d'incorporació de l'associació El Safareig al Consell de les Dones de Barcelona.

Raquel Gil dona la benvinguda a la nova entitat del Consell i agraeix el seu interès a participar-hi.

5. Informació sobre la comissió de seguiment del Reglament d'equitat de gènere

La regidora Raquel Gil dona pas a la intervenció de la directora de Serveis de Gènere i Polítiques del Temps, Sònia Ruiz.

Sònia Ruiz recorda que el Reglament d'equitat de gènere és el marc normatiu que l'Ajuntament de Barcelona va aprovar l'any 2019 per fer avançar l'equitat en totes les seves polítiques municipals. Informa que s'ha elaborat l'informe de seguiment de l'any 2023, així com l'informe d'aplicació dels darrers quatre anys. Aquests informes s'han d'aprovar en el marc de la comissió de seguiment, de la qual formen part cinc representants del Consell de les Dones de Barcelona. Fa alguns dies, la secretària del Consell, Mònica Torralba, va informar les entitats del Consell que havia quedat una vacant.

Actualment participen en la comissió de seguiment del Reglament d'equitat de gènere, en representació del Consell de les Dones de Barcelona:

- Marta Mas Perulles, de l'Associació per la Igualtat d'Oportunitats i la Recerca amb Perspectiva de Gènere
- Irene Ortiz García, de CCOO
- Amanda Alexanian, d'Almena Cooperativa Feminista
- Àngels Tomàs, representant del Consell de les Dones de Gràcia

A fi d'incorporar la cinquena representant, es dona el termini de dues setmanes perquè les entitats interessades puguin presentar candidatures a través de la secretaria del Consell.

Finalment, Sònia Ruiz s'acomiada del Consell de les Dones, atès que marxa de l'Ajuntament. Comenta que ha estat un privilegi ser la directora de Serveis de Gènere i Polítiques del Temps de la institució. Comença una nova etapa molt agraïda de l'etapa que tanca.

Raquel Gil agraeix la feina feta i dona pas al punt següent.

6. Informacions de la Vicepresidència, a càrrec de Sílvia Aldavert

Raquel Gil dona pas a la vicepresidenta del Consell, **Sílvia Aldavert**, que cedeix el seu torn a les entitats perquè expliquin el conjunt d'activitats que duran a terme en relació amb el 8M. Aprofita la seva intervenció per agrair a Sònia Ruiz la feina feta i a Mònica Aranda, de l'entitat El Safareig, que s'hagi incorporat al Consell de Dones de Barcelona. També destaca que hi ha una convocatòria unitària del moviment feminista del 8M a la tarda.

Finalment, comenta que avui s'ha iniciat la campanya europea per intentar garantir el dret a l'avortament a totes les dones de la Unió Europea.

Mercè Otero, de Ca la Dona, confirma que la manifestació del 8 de març es durà a terme a les 18.00 hores des dels jardinetes de Gràcia fins a Arc de Triomf i comenta com n'és, de complicat, gestionar la diversitat i la pluralitat de paraules que han de quedar-hi reflectides. Finalment, anima totes les dones a participar en les activitats i els moviments al voltant d'aquesta data.

Remei Saez, de Plataforma Unitària contra les Violències de Gènere, informa que estan participant en la construcció de la vaga del 8M i que tenen com a repte aconseguir que el màxim de dones facin vaga el 8M, de manera que es posi en pràctica el lema "Si les dones s'aturen, s'atura el món". Matisa que la capçalera de la manifestació estarà al carrer del Rosselló amb el passeig de Gràcia, amb un manifest centrat en un únic tema: els genocidis i les dones sense documentació i el racisme que se'n deriven.

7. Presentació de l'informe sobre dones grans i violència masclista, a càrrec del Grup de Treball sobre Violències Masclistes del Consell de les Dones

La regidora **Raquel Gil** agraeix la intervenció i dona pas a Marta Álvarez, coordinadora del Grup de Treball sobre Violències Masclistes.

Marta Álvarez presenta l'informe en el qual ha treballat durant els darrers mesos el Grup de Treball sobre Violències Masclistes del Consell de les Dones:

Durant l'any 2023, i per tal de visibilitzar un gruix de dones que, per edat, queden força invisibilitzades, les entitats membres del Grup de Treball sobre Violències Masclistes han estat treballant en un recull de la situació actual i de les necessitats de les dones grans que viuen o han viscut situacions de violències masclistes.

Plantegem aquest recull des de les principals vessants de la intervenció integral. Tanmateix, creiem que una part de les nostres funcions dins del grup de treball és plantejar a l'Administració propostes de millora des de la nostra experiència tècnica que creiem que afavoririen la detecció i intervenció de les violències masclistes en les dones grans.

Àmbit de prevenció:

Moltes dones grans es troben en situació de violència masclista, però, degut als seus mandats de gènere de cuidadores de persones del seu entorn més proper, no es reconeixen com a víctimes, les seves singularitats no es veuen reflectides en les campanyes de sensibilització, i queden invisibilitzades a l'hora de ser detectades tant per elles mateixes com pel seu entorn i per la xarxa de

professionals. No s'analitzen les diferenciacions referents als àmbits i les formes de violència específiques en dones grans, com, per exemple, les violències sexuals cronificades, que han de ser treballades des de la prevenció, la recerca i l'atenció.

Troblem que hi ha una manca de mirada interseccional que fa que, quan es fan campanyes de sensibilització, siguin audiovisuals o siguin d'accions preventives, s'invisibilitzen les dones grans. Tot i que se les pot anomenar, generalment es fa juntament amb altres grups d'edat, però no s'han fet suficients campanyes en què elles siguin les úniques protagonistes, amb missatges i recursos específics destinats per a elles.

Troblem que falta reivindicar el cicle vital des d'una mirada feminista transversal i això fa que visquin violències institucionals masclistes quan accedeixen a determinats serveis de la xarxa pública (per exemple, invisibilització i desatenció de la sexualitat de les dones grans).

Àmbit d'atenció/intervenció/recuperació:

La intervenció no pot ser adequada si ens manca conèixer la singularitat de les violències masclistes en les dones grans i anar més enllà de la violència dins de l'àmbit de la parella, ja que també n'hi ha d'altres com l'econòmica, la desatenció vinculada a la diligència deguda, la filliparental, l'abandonament, etcètera.

Propostes del grup d'àmbit de prevenció

Les dones grans participen en l'àmbit comunitari i és per això que les **campanyes dirigides exclusivament** a elles, com fem amb les joves, dirigint-nos a aquests espais ocupats per elles, serien més efectives i ajudarien a detectar i visibilitzar aquesta realitat.

Així doncs, també es podrien fer campanyes i accions preventives en els espais que utilitzen habitualment les dones grans (CAPs, hospitals, centres de dia, serveis socials, centres esportius, etcètera) **que incorporin la diversitat de les dones grans i la seva experiència de les violències masclistes** i que evitin una imatge estereotipada edatista-sexista.

Per incorporar la mirada feminista i interseccional, creiem que és imprescindible, primer, sensibilitzar els i les professionals i l'entorn pròxim sobre l'impacte de les discriminacions vinculades al masclisme i l'edatisme en les dones grans i les seves especificitats (per exemple, la desatenció de les violències masclistes en dones grans perquè "no li queda gaire temps de vida", o la manca de suport de l'entorn perquè la família no n'hi dona i li demana "que aguantí una mica més al marit, si ja ho ha fet tota la vida", etcètera).

D'altra banda, cal formar els i les professionals que dirigeixen les activitats comunitàries i la resta d'agents (CAPs, centres de dia, residències, menjadors socials, serveis externalitzats, internes, etcètera). De la mateixa manera, és de responsabilitat social comprovar que els projectes dirigits a persones grans tinguin aquesta mirada feminista des d'un treball transversal de les polítiques de gènere.

Cal posar la mirada interseccional en les dones de més de 65 anys en situació administrativa irregular, en dones amb patologia mental o en la necessitat de generar programes d'educació i prevenció sobre el risc d'exposició a les ITS (VIH inclosa).

Dins de l'àmbit de prevenció, no podem oblidar-nos del treball amb els **homes grans** per identificar i transformar els estereotips i els patrons masclistes, des d'aquells que sostenen les violències més "visibles", com la física, fins als que tenen lloc en la vida quotidiana de les parelles grans, com ara quan l'home rebutja un suport extern per a les tasques de la llar perquè vol que la dona sigui l'única que assumeixi aquesta tasca.

Propostes del grup de treball de l'àmbit d'intervenció/recuperació

S'ha de treballar des de l'enfortiment (confiança en el potencial de recuperació des dels serveis) i adaptar les metodologies d'intervenció a l'impacte de les decisions de les dones en el sistema familiar.

Cal fer un treball específic sobre la sexualitat a fi de visibilitzar les sexualitats en les seves diversitats i identitats de gènere (dones trans, persones no binàries, persones intersexuals, etcètera), i treballar l'abordatge de les cures en salut sexual a través de la defensa de l'exercici dels drets sexuals i, per tant, del dret a envellir i gaudir de la sexualitat en la vellesa.

No es pot fer un treball amb les dones si no intervenim en la família extensa (fills i filles) des d'un punt de vista terapèutic.

Cal treballar des de la interseccionalitat i l'impacte actual en les violències masclistes tenint en consideració eixos com l'origen, l'idioma, la nacionalitat, la condició de salut, etcètera.

Per a la recuperació de les violències masclistes hem de tenir presents altres eixos, com l'espai i els recursos disponibles.

Si hi ha un fet generalitzat és la feminització de la pobresa, que arriba a quotes molt elevades durant la vellesa. Les dones grans són econòmicament pobres. Moltes de les pensions que reben són no contributives, ja que havien deixat de treballar, en cas que treballessin, per dedicar-se a la cura de la família; o també reben pensions de viudetat els imports de les quals són molt baixos. Aquesta situació fa que tinguin més dificultats per sortir de la violència i, si ho fan i no tenen un altre suport familiar, no poden mantenir-se de manera autònoma.

Hi ha molts recursos per a violències masclistes, però en molts les dones grans no s'hi senten representades. Per exemple, en les cases d'acolliment, tot i que l'entrada és viable, la sortida esdevé molt més difícil per a aquestes dones i moltes ja no en volen fer ús i esperen altres recursos específics de gent gran que tenen unes llargues llistes d'espera o, si són privats, tenen un cost, de vegades, inassumible.

Hi ha recursos comunitaris massa especialitzats (efecte territorial), cosa que fa que moltes dones no els utilitzin. De la mateixa manera, moltes dones presenten problemes de salut que en dificulten la mobilitat i cal adaptar els recursos a aquesta situació.

També ens trobem que moltes dones pateixen manca d'alfabetització digital i això fa que no els arribi la informació correctament o que necessitin altres persones per poder fer gestions necessàries.

Molts dels espais creats per a dones grans no estan vinculats a la xarxa de violències masclistes i seria necessari que ho estiguessin per millorar la detecció i l'atenció a aquestes dones.

Finalment, no podem obviar una part important per erradicar les violències: les persones professionals de la xarxa d'atenció.

Ja hem dit que és necessari poder incidir en la seva sensibilització vers les violències masclistes en les dones grans des d'una mirada feminista, interseccional, antiracista i edatista. Moltes vegades ens trobem actituds professionals masclistes que reforcen les dones a continuar exercint el seu rol de cura i que les sobremedicalitzen sense tenir en compte el seu procés vital, que s'hauria de contemplar des d'una mirada molt més oberta. Els manca informació sobre ITS i VIH i la seva prevalença en dones grans.

Però també és necessària la formació en cycle vital i en perspectiva de gènere especialitzada als equips de la xarxa especialitzada d'abordatge de les violències masclistes, als equips de les àrees bàsiques de serveis socials i àrees bàsiques de salut i sociosanitària, de centres de salut mental i hospitalaris, de serveis d'atenció a la dependència, de centres residencials i de centres de dia, així com a la xarxa d'equipaments comunitaris (casals de persones grans, centres cívics, etcètera).

A tot això s'hi hauria d'afegir que la xarxa professional també ha de disposar d'eines per detectar i identificar les violències masclistes en les dones grans.

Creiem que en aquest document hem pogut plasmar la realitat que hem detectat i les millores que creiem que és més oportú dur a terme per poder visibilitzar una realitat que no podem obviar.

Signat: Grup de Treball de Violències Masclistes

Raquel Gil agraeix la intervenció i conclou parlant de la necessitat de fer-ne un seguiment i de començar a posar en pràctica les propostes.

Mercè Otero, de Ca la Dona, afegeix que cal analitzar l'informe detingudament, ja que el considera fantàstic, però cal sortir de les aportacions victimistes que se'n puguin desprendre. Aquí, encara no s'ha visibilitat el concepte de les *panteres grises* com a dones grans que ocupen espais per influir activament en les polítiques.

Fàtima Ahmed, del Consell de les Dones de Ciutat Vella, està d'acord amb Mercè Otero i agraeix la interseccionalitat que denota l'informe. Pregunta s'ha contrastat l'informe amb membres d'altres òrgans de participació, com ara el Consell de la Gent Gran, o si hi han participat.

Marta Àlvarez respon que el primer pas és donar a conèixer l'informe en la plenària del Consell de les Dones i, en paral·lel, començar a anar a altres consells i espais de participació per presentar-lo i que puguin sortir mesures concretes per dur a terme.

Mireia del Pozo, del Centre d'Estudis de les Dones d'Europa, explica que cal començar a aplicar les propostes que han sortit de l'informe. Per exemple, cal implementar ja les formacions per a professionals de sanitat per identificar les dones que pateixen violència masclista. També comenta que el canvi legislatiu no s'està veient en els mitjans de comunicació, com, per exemple, en les imatges de dones grans en anuncis.

Joana Torroella, de l'Associació Ciutadana pels Drets de les Dones, diu que moltes dones grans tenen moltes dificultats amb les pensions i no saben a qui dirigir-se.

Raquel Gil conclou comentant que les dones grans han sortit en les converses de molts dels grups de treball i que caldrà treballar-ho transversalment.

8. Temes a proposta d'entitats, si escau

Raquel Gil explica que no s'ha rebut cap tema a proposta d'entitats per plantejar en la sessió plenària.

9. Torn obert de paraules

Raquel Gil ofereix el torn obert de paraula i, com que no se'n demana cap, tanca la sessió i agraeix el temps de les assistents per millorar els drets i la vida de les dones de la ciutat.